

To høringer vedrørende EU-kommisjonens forslag til regelverk på genmodifiserte produkter

Det vises til brev av 30.09.2002 med 1) Høring vedrørende EU-kommisjonens forslag til Europaparlaments- og rådsforordning om genmodifiserte næringsmidler og fôrvarer, og 2) Høring vedrørende EU-kommisjonens forslag til Europaparlaments- og rådsforordning om sporbarhet og merking av genmodifiserte organismer og sporbarhet av avledede genmodifiserte næringsmidler og fôrvarer og endring av direktiv 2001/18/EF.

Svarbrevet er basert på nemndas behandling av saken i møtet den 30. oktober 2002.

Sammendrag:

Bioteknologinemnda er generelt positiv til de foreslåtte endringene i regelverkene for godkjenning og merking av genmodifiserte næringsmidler og fôrvarer. EU-Parlamentets kommentarer av 3. juli 2002 er i hovedsak i tråd med Bioteknologinemndas syn og danner et godt utgangspunkt for Norges videre innspill i prosessen.

Bioteknologinemnda forutsetter at en avtale inngås mellom EFTA og EU som sikrer at

- 1) forordningene ikke er til hinder for den norske genteknologiloven og håndhevelsen av denne,*
- 2) forordningene ikke virker begrensende på de rettigheter og plikter Norge har i henhold til Cartagena-protokollen,*
- 3) sikkerhetsklausulen i art. 35 i forordningen om "food and feed" ikke svekkes, Norges handlefrihet og mulighet til å iverksette umiddelbare tiltak ved fare for helse og miljø må opprettholdes, og*
- 4) Norges forbud mot genmodifiserte organismer som inneholder antibiotikaresistens-markørgener kan opprettholdes.*

Bioteknologinemnda mener at Norge bør kreve at implementeringen av forordningene skal baseres på føre-var-prinsippet, slik Europaparlamentet foreslår.

Bioteknologinemnda vil påpeke betydningen av at virkeområdet for forordningene klargjøres. For Norge er det spesielt relevant hvorledes man i EU definerer oppdrettsfisk som i fremtiden kan være behandlet med genmodifiserte vaksiner. I forbindelse med den forestående revidering av genteknologiloven må norske myndigheter ta opp denne problemstillingen særskilt.

Parlamentet i EU signaliserer en strengere lovgivning

Etter sommerens behandling i Parlamentet av Kommisjonens forslag til nye forordninger er tendensen i EU at man står overfor en ytterligere innstramming i regelverket. Hvis Parlamentets endringsforslag implementeres i EU, vil Norges og EUs lovgivning nærme seg hverandre. På enkelte punkter ligger det an til at norske myndigheter må skjerpe inn det nasjonale regelverket for å foreta en harmonisering.

Godkjenning og merking av fôr

I EU-sammenheng er det nytt at det nå skal settes godkjennings- og merkekrav også til prosesserte, genmodifiserte fôrvarer. At fôrvarer som dermed kan spises av mennesker heretter må godkjennes til bruk som næringsmidler, ønsker Bioteknologinemnda velkommen sett på bakgrunn av den såkalte Starlink-saken i USA.

Norsk fôrvarekontroll som ble utført i perioden 1999-2001 fant genmodifisert materiale i produkter av soya og mais i rundt 25% av prøvene. I de aller fleste av tilfellene (70%) dreier dette seg om spormengder på mindre enn 0,1%. Landbrukstilsynet opplyser at norske myndigheter i løpet av de to siste årene ikke med sikkerhet har kunnet påvise forvarer der andelen av en genmodifisert komponent overstiger 2%. Da prøvetakingen begynte i 1999 observerte man fôr med opp til 10% genmodifisert materiale. Mulighetene for metodefeil var antakelig større den gang enn nå.

Prosessmerking

Likeledes er det nytt at merkekravene skal gjelde også for genmodifiserte næringsmidler der det ikke er DNA eller protein fra den genmodifiserte organismen tilstede. Bioteknologinemnda ser på dette som en positiv utvikling i EU og er tilfreds med at norske myndigheter allerede har nedfelt dette i vårt hjemlige regelverk slik at forbrukerne skal kunne foreta informerte valg.

Markørgener

Det norske forbudet mot genmodifiserte næringsmidler og fôrvarer som inneholder markørgener for antibiotikaresistens (der disse er tilført ved selve genmodifiseringen og kan påvises i sluttproduktet) trådte i kraft 1. juni i år. På dette punktet er Norges regelverk strengere i forhold til det som er på trappene i EU. Bioteknologinemnda mener EU burde forby genmodifiserte organismer med slike antibiotikaresistensgener umiddelbart og ikke foreta en gradvis utfasing. Uansett bør det sikres at Norges forbud mot genmodifiserte organismer som inneholder antibiotikaresistensmarkørgener, kan opprettholdes.

(Bioteknologinemnda vil minne om den dette spørsmålet også ble tatt opp i vårt svarbrev til Miljøverndepartementet av 3.1.2002 i forbindelse med høringen av EU-direktiv 2001/18/EF).

Unntak fra godkjenningskravet

Unntak fra godkjenningskravet i de tilfeller der næringsmidler eller fôrvarer inneholder ”teknisk uunngåelige” spormengder genmodifisert materiale er allerede innarbeidet i norsk forvaltningspraksis. EU-kommisjonen foreslår i de aktuelle forordningene at en terskelverdi på 1% eller lavere utløser godkjenningsprosedyre, basert på en vurdering av den genmodifiserte komponenten fra sak til sak. Interessant nok er dette unntaket fra godkjenningskrav strøket i Europaparlamentets endringsforslag. Bioteknologinemnda etterlyser her en vurdering av hvilke praktiske og økonomiske konsekvenser det vil få om Parlamentets forslag blir tatt til følge.

I forbindelse med en eventuell godkjenning av ”teknisk uunngåelige” spormengder av genmodifisert materiale i en vare, forutsettes at det genmodifiserte materialet er vurdert av relevante vitenskapskomiteer eller EFSA (European Food Safety Authority). Bioteknologinemnda mener det må klargjøres på hvilket faglig grunnlag EFSA skal gjøre sine vurderinger.

Terskelverdier og merkekrav

I forbindelse med hvilken grense som skal utløse merkekrav har Europaparlamentet foreslått 0,5%. Bioteknologinemnda mener grensen bør være så lav som mulig og at den vurderes kontinuerlig ut fra følsomheten til den til en hver tid tilgjengelige metodikk. Uansett må verdiene settes høyere enn deteksjonsgrensene til analysemetoden. På sikt må man være oppmerksom på at en særdeles nøyaktig analysemetode, som kan avdekke selv minimale spormengder av en GMO, kan fange opp ”bakgrunnsstøy” og til slutt ikke nødvendigvis reflektere en faktisk, biologisk situasjon særlig godt.

Bioteknologinemnda mener det er villedende dersom næringsmidler merkes ”*men inneholder ikke genmodifiserte organismer*”, bare fordi en terskelverdi ikke overskrides. Passusen burde i tilfelle forbeholdes helt GMO-frie varer. Europaparlamentet foreslår å stryke denne formuleringen.

Aroma- og tilsetningsstoffer

Bioteknologinemnda mener at også genmodifiserte aroma- og tilsetningsstoffer bør utløse merkeplikt. Tidligere har Bioteknologinemnda tatt til orde for at denne kategorien genmodifiserte ingredienser først utløser merkekrav der det er genmodifisert DNA eller protein tilstede i sluttproduktet (jfr. nemndas hørings svar vdr. forskrift om merking av næringsmidler av 15.08.2001).

Nasjonal handlefrihet

Bioteknologinemnda vil på det sterkeste understreke at det må forhindres at regelverksendringene som Kommisjonen har foreslått ikke innebærer at sikkerhetsklausulen i artikkel 35 i ”food and feed”-forordningen svekkes i forhold til direktiv 2001/18/EF og Novel Foods-forordningen. Det er uakseptabelt dersom Norge ikke lenger kan iverksette egne tiltak ved fare for helse og miljø, men først må avvente et vedtak fra Kommisjonen (gitt at forordningene er innlemmet i EØS-avtalen). (Dersom EU-Parlamentets forslag tas til følge vil det fortsatt stå nasjonale myndigheter fritt å iverksette strakstiltak i påvente av en behandling i Kommisjonen). Videre må forordningene ikke virke begrensende på Norges rettigheter og plikter i henhold til Cartagena-protokollen.

Uklart virkeområde

Virkeområdet for de foreslåtte forordningene og det vedtatte utsetningsdirektivet (2001/18/EF) er uklart i forhold til bruken av eksempelvis genmodifiserte vaksiner på dyr. Vår nasjonale genteknologilov gir heller ikke noe entydig svar på hvorledes dyr som i fremtiden kan tenkes å bli behandlet med slike vaksiner skal reguleres. En slik usikkerhet er uheldig for videre næringsutvikling. For oppdrettsnæringen og norske forbrukere er det derfor viktig at norske myndigheter nøye diskuterer og avklarer dette i forbindelse med den forekommende revisjonen av genteknologiloven. Bioteknologinemnda ønsker at problemstillingen blir løftet i den videre behandlingen av de aktuelle forordningene i EU.

Overordnet implementeringsprinsipp

I samsvar med forslagene fra Europaparlamentet mener Bioteknologinemnda at Norge bør kreve at implementeringen av forordningene skal baseres på føre-var-prinsippet. Dette må tas inn i teksten og gjelde for begge forordningene. Teksten bør beskrive hvilke operasjonelle ledd man må gjennomgå for at prinsippet skal komme til anvendelse ved implementeringen.

Avslutningsvis vil Bioteknologinemnda oppfordre norske myndigheter til en videre oppfølging av EFTA-landenes kommentarer som ble sendt Europaparlamentet 10. april i år. Parlamentets kommentarer til de to forordningene i P5_TA-PROV(2002)0353 og P5_TA-PROV(2002)0354 av 3. juli 2002 er i hovedsak i tråd med Bioteknologinemndas syn og bør etter vår mening danne et godt grunnlag for videre innspill i prosessen.

Vennlig hilsen

Werner Christie, leder

Sissel Rogne, direktør

Saksbehandler: Casper Linnestad, seniorrådgiver